

Irak og Historiens engel

Af Lars Erslev Andersen

Ved indledningen til krigen i Irak i marts 2003 var visionen, at et befriet og demokratisk Irak skulle sprede politisk frihed til hele det arabiske Mellemøsten. Der skulle blæse en frihedens vind som ville få de autoritære arabiske regimer i nabolandene til at vælte som brikker i et spil domino. I dag godt fire et halvt år efter knytter håbet sig til, at de selvsamme autoritære regimer vil hjælpe med at forhindre, at volden og terrorismen breder sig fra det befriede Irak til resten af Mellemøsten.

I dag er talen om demokratisering af Mellemøsten forstummet og blevet erstattet med kontante sikkerhedsbegreber som strategiske interesser, stabilisering og inddæmning af volden. I dag omtales de autoritære arabiske regimer i Saudi-Arabien og Den Arabiske Golf som *moderate* styre, der skal hjælpe USA og den vestlige verden med at bekæmpe de ekstremister, der har fået træning og kamperfaring i Irak og som ifølge USA får støtte fra Iran.

Netop nu er den amerikanske udenrigsminister Condoleezza Rice og hendes kollega forsvarsminister Robert Gates i Den Arabiske Golf for at forhandle våbenleverancer til en værdi af 20 milliarder dollars til de moderate regimer. Den handel handler om, at få disse styre til aktivt at hjælpe USA med at bekæmpe ekstremisterne samt deres sponser Iran. Alt i mens USA's allierede i koalitionen i Irak er godt i gang med at trække sig baglæns ud af det voldsplagede land.

Som bekendt lå Paradis i Irak, nemlig lige præcis der, hvor de to store floder Eufrat og Tigris løber sammen og danner Shatt al-Arab. I en kommentar til et billede af den schweiziske maler Paul Klee skrev den tyske filosof Walter Benjamin i 1940: "Der findes et billede af Klee, som hedder *Angelus Novus*. En engel er fremstillet dér, der ser ud, som om den er ved at fjerne sig fra noget, hvorpå den stirrer. Dens øjne er opspærrede og dens vinger spændt ud. Sådan må historiens engel se ud. Ansigtet har den vendt imod fortiden. Hvor der for os fremtræder en kæde af begivenheder, ser den en eneste katastrofe, der uafsladeligt hober ruiner på ruiner og slynger dem for dens fødder. Den ville vel ønske at blive, at vække de døde og føje det ødelagte sammen igen. Men en storm blæser fra Paradiset, som har fanget sig ind i dens vinger og er så stærk, at englen ikke længere kan lukke dem.

Denne storm driver den uophørligt ind i fremtiden, som den har ryggen vendt mod, medens bunken af ruiner foran den vokser til himlen. Det, som vi kalder fremskridtet, er denne storm”.

I overført betydning synes Benjamins kommentarer på en uhyggelig præcis måde at beskrive den aktuelle tilbagetrækning af koalitionsstyrkerne i Irak: i dag de danske, om et halvt år de britiske og om et år eller to de amerikanske. De færreste tør håbe på, at de vil efterlade sig et roligt, stabilt og demokratisk Irak, hvor udvikling, genopbygning og løftet om velstand vil inspirere andre arabiske nationer til at følge det irakiske eksempel. De fleste frygter derimod, at coalitionens exit vil få volden til at blusse endnu mere op i Irak, hvor den irakiske nation i dag er fuldstændigt opsplittet i forskellige religiøse og etniske sekteriske grupper, morderbander og mafianetværk. Med stærk risiko for, at al-Qaida udnytter situationen til i mangel på kontrol af territorium at etablere træningslejre til erstatning for dem, de mistede i krigen i Afghanistan i 2001. Troen på at en ny balance og stabilitet kan opnås i Irak uden blodige kampe mellem de mange militser er i dag fraværende.

Derfor handler det ikke længere om at efterlade et stabilt og demokratisk Irak i fremgang, men om at undgå, at den sekteriske vold breder sig til Saudi-Arabien og Jordan eller får Tyrkiet til at invadere Nordirak for at forhindre, at en kurdisk stat vil blive en realitet der. Derfor har USA ændret sin strategi efter de negative erfaringer i Irak og de voldsomme regionale problemer som Libanon-krigen sidste sommer alt for tydeligt viste.

Skrækscenariet er, at Iran vil øge sin indflydelse i Irak ved at støtte sine shiamuslimske allierede der, hvilket vil få Saudi-Arabien og andre sunnimuslimske arabiske regimer til at støtte de sunnimuslimske militser med risiko for at denne sekteriske konflikt breder sig langt ud over Iraks grænser. Derfor optrapper USA presset på Iran med alle midler: sanktioner i FN, militær oprustning af de arabiske golfstater, øget militær tilstedeværelse i Golfen samt diplomatiske initiativer. Strategien ligner til forveksling den USA og Reagan gennemførte over for Sovjetunionen, der baserede sig på den filosofi, at strategiske alliancer og militær oprustning var midlerne til diplomatisk succes.

Problemet i den nye kolde krig mod Iran og ekstremisterne er, at brudlinierne er meget mere diffuse og at det derfor er meget vanskeligere at afgøre hvem der er ven og fjende i den politiske

magtkamp. Dette er især tydeligt med Saudi-Arabien, der på den ene side er USA's tætteste arabiske allierede, men som på den anden side har været særdeles tilbageholdende med at støtte USA's politik i Irak. Således har den saudiarabiske konge kaldt koalitionen tilstedeværelse i Irak en amerikansk besættelse og afvist at oprette diplomatiske forbindelser med den amerikansk støttede regering i Bagdad. Det skabte også furore både i USA og Saudi-Arabien da den daværende saudiarabiske ambassadør i Washington tilkendegav, at Saudi-Arabien ville være nødt til at støtte de sunnimuslimske militser mod den irakiske og shiamuslimske regering, hvis USA trækker sig ud af Irak. Et signal, der prompte sendte den amerikanske vicepræsident på officielt besøg i Riyadh.

Med henblik på at sikre saudiarabisk loyalitet installerede USA antimissilsystemer i Golfen i efteråret og er nu ved at afslutte aftaler om våbenleverancer. Men som situationen i Irak, Pakistan og Saudi-Arabien viser, er det ikke altid klart, hvor loyaliteten ligger: i Irak er regeringen afhængig af iranskstøttede militsgrupper, der åbent modarbejder USA's interesser, i Pakistan har regeringen indgået våbenhvileaftaler med talibanerne og i februar var Saudi-Arabien bag en aftale, der involverede en anerkendelse af Hamas uden at Hamas på sin side anerkendte Israel.

Efter fire et halvt år drejer det sig ikke længere om, at frihedens vind skal blæse de arabiske regimer omkuld, men om, at "den vind, der blæser fra Paradis" skal stoppe ved Iraks grænser og ikke føre til mere ustabilitet og konflikt i Mellemøsten. Derfor rejser Condoleezza Rice til Riyadh og ikke til Bagdad med favorable våbenhandler i kufferten. Den irakiske nation er død – nu handler det om at redde stumperne.